

MF Dnes, 9. 3. 2010

Kdo má vlastně financovat sport?

Program sociální demokracie ve stylu zaplatíme všechno všem spolu se současným poolympijským návrhem na zavedení nové daně pro podniky, která bude financovat sport (pod skromným vedením Jiřího Paroubka), nejde brát už jinak než jako nechtěnou parodii římských imperátorských vzorů.

Nicméně tím otevřel jednu zajímavou otázku: Jak se má vlastně financovat sport? Je vhodné zavést nový desátek?

Sportu nepochybně rozumějí úplně všichni, a tak každý bude přesvědčen o správnosti svého vlastního návrhu. Přesto není taková diskuse nošením dříví do lesa. Nicméně je nutné ne se ptát, kolik a kdo má dostat, ale co je cílem. A zejména zda přínosy sportu považujeme za ryze soukromý statek, či zda existuje nějaký skutečně společenský přínos, který by ospravedlňoval použití peněz daňových poplatníků.

Hezkou ilustraci rozdílu mezi soukromým a veřejným statkem představuje vzdělání. Nepochybně je pro celou společnost přínosné, pokud její obyvatelé umějí číst a počítat. Základní vzdělání je tak sice soukromým statkem, ale obvykle se poskytuje za veřejné prostředky všude v rozvinutém světě. U vysokoškolského vzdělání je situace rozdílná – ne každý má na to, aby vystudoval vysokou školu. Má tedy vyučená prodavačka ze svých daní přispívat na vysokoškolské vzdělání dětí třeba primáře kliniky? Ne každá společnost si myslí, že toto je správný druh rovnosti, neboť ti, co mají málo, tak přispívají na to, aby ti talentovaní, co mají dnes více, měli v budoucnu ještě více.

Pokud zastáváme názor, že fyzický stav jedince je výhradně jeho problém, není důvod, proč jakkoli financovat sport z veřejných peněz. Jde o soukromou aktivitu nebo o soukromou zábavu a na jako takovou není důvod z daní jakkoli přispívat.

Situace ovšem není tak jednoznačná, neboť pohyb je nutným předpokladem zdravého rozvoje dětí a zdravá populace potřebuje méně zdravotní péče.

Jaký je však přínos vrcholového profesionálního sportu? Jde o natolik pozitivní vzory, že ospravedlňují užití veřejných peněz? A je lepší podporovat fotbal, lyžování, nebo basket? Ospravedlňuje to dokonce zavedení nové daně, období známého desátku? Zde je odpověď jednoznačně opačná ze dvou zásadních důvodů.

Zaprvé jde o profesionální volnou činnost, nikoho přece nenapadne, že by měl stát z veřejných zdrojů přispívat květinářce na její stánek. Zisky z profesionální aktivity jsou ryze soukromými a není důvod, proč by se na ně mělo používat veřejných prostředků. Pokud jde o populární hry, lidé si rádi za podívanou zaplatí nebo firmy využijí sponzoring k marketingové prezentaci. A pokud jde o sport minoritní, nejde o principiálně odlišnou situaci od třeba minoritních filmových žánrů. Existuje omezené množství grantů a ostatní tvůrci si buď pomohou sami, nebo mají smůlu.

Zadruhé, a to je mnohem důležitější, již existuje pokřivené prostředí. Stát udělil výsadní právo v oblasti hazardních her výměnou za financování sportovních aktivit. Proč třeba nestanovil, že výtěžek hazardních her půjde Akademii věd? Nebo na penzijní reformu? Stačí si jen projít veřejné finance a budeme zavaleni podobnými otázkami.

Jakýkoliv zákon, který přímo přerozděluje prostředky z jedné činnosti na jinou, je jen obcházením základní veřejné kontroly nad uvalenou berní – křížové financování není nic jiného než forma daně. Skryté subvence pomocí zákona jsou horší než veřejné dotace – o stavu v zákonech se vůbec nedebatuje (pokud to zrovna neuznají odbory za vhodné téma stávky) a odpadá tak potřeba racionálně a opakovaně obhájit smysluplnost těchto výdajů. Výnosy ze sázkových her mají být běžným daňovým příjmem státního rozpočtu. Jedině tak se povede jasná politická debata o jejich užití. I s tím rizikem, že nakonec skončíme populisticky hůře než ve starém Římě. Bude to ale jen naše chyba, kterou nebudeme moci na nikoho jiného svést.

O autorovi: Lubomír Lízal, ekonom, institut CERGE-EI